

משמר הלכה

שאלות ונידונים שהובאו בפני
מרת הגאון הגדול רבי משה מרדכי קארפ שליט"א

כס"ד, גליון ח' | תשרי תשפ"ו

נידוני המשמר

שו"ת המשמר

א

שאלה: רוב המתפללים סליחות בבוקר משום מה אינם מניחים תפילין וחלק גם לא טלית גדול ומפסידין בזה הרבה מצוות מה"ת כל רגע. חושבים שיש בזה "מנהג" לא להניח.

ולכאורה פשוט שזה מנהג טעות שנובע מהא דהמשכימין באשמורת לומר סליחות לא היו מניחין כי היה לפני הזמן. האם ידוע לרבינו שליט"א סיבה אחרת לא להניח תפילין בסליחות?

תשובה: מעכ"ת צודק מאד ובודאי ראוי להניח טו"ת קודם הסליחות למי שיכול כדי שהתפילה תהיה יותר רצויה. ומ"מ יש חוששים לגוף נקי בתפילין בפרט הזקנים ואין יכולים לשהות בגוף נקי זמן רק כולל הסליחות ומנקין עצמן קודם התפלה ולכן הוא טורח גדול בעבורם להניח תפילין לסליחות ושוב לחולצן ולנקות עצמן קודם תפלה, זהו טעם הזקנים שלא נהגו בזה, ומהן לדמו התלמידים שחשבו מנהג רבם הלכה היא לומר הסליחות בלא תפילין. ומעכ"ת יעמידם על טעותם וזכות הרבים תלוי בו.

בענין סכך קיינעס

האם חיישי' לראוי לשכיבה או לחבילה ושאר חששות ומה דעת הגרי"ש אלישיב בזה

ראויה לשכיבה:

בדבר אשר שאלת אודות המחצלת הקרויה "קיינעס" העשויה מקנים עבים הקשורים זה לזה ע"י חבל סיב צמחי שאינו מעובד כלל, ואשר חזותה מעיד עליה שאינה ראויה לשכב עליה מחמת שבירת הקנים וגם אינה נוחה למשכב כלל וכן לשיבה.

והנה פשוט שעיקר גזירת מחצלות אף כשעשאן לסיכוך דאסור להרא"ש משום מראית העין שמא יבואו להתיר בעשאן לשכיבה, לא שייך בזה הואיל ולא שייך כאן גזירת שכיבה שהרי אין ראויין לשכיבה כלל, וגם הרא"ש מייירי במקום שמנהג להשתמש בו גם לשכיבה והאומן עשה לסיכוך. אבל בהני שחזותן מוכיח עליהן שאינן עומדות וראויות לשכיבה ולמזדרס ורק לתקרה וקיר, הרי מבואר בתשו' הרשב"א ח"א סי' נ"ח בכל ששמן וצורתן מוכיח עליהן אינן לשכיבה מותרות.

גזירת סולם:

וכמו כן פשוט שדברי הב"ח והט"ז סי' תרכ"ט שאסרו סולם עם נקב מפולש מעבר לעבר שמא יסכך בסולם עם נקב שאינו מפולש, ולהט"ז שמחמיר אף בסולם ששליבותיו ע"ג יריכותיו משום לא פלוג, לא שייך לכאן כלל, שלא אסרו אלא בסולם שמא יעשה כן בנקב גמור לקבלם ואין ההפרש ניכר ולעולם הנקב דומה לבית קיבול, ולכן ס"ל לט"ז שלא חילקו בסולמות, וכמ"ש בערוה"ש סי"ז, אך לא אסרו לעשות חורים במחצלת למעבר החוט שאין דומה לקבלה כלל וגם אין עושים שם חורים לקבלה כלל. וכמ"ש במג"א סק"ח ובבכוכ"ע סקי"ב, ובמאמר מרדכי ססק"ז, ובמ"ב בשעה"צ ס"ק מ' וס"ק מ"ה, ובחזו"א קמ"ג סק"ו ובערוה"ש סט"ז. ומלבד כ"ז, שמעתי ממרת הגרי"ש אלישיב (שליט"א) [צ"ל] שבנדוננו אינו ענין כלל לדברי הב"ח, הואיל והחורים

נעשים עם תחיבת המחט עם חוט, ומעולם לא היה כאן בית קיבול אף במפולש.

גזירת נסר:

אך עיקר שאלתך היא משום גזירת נסר למחמירים במחצלת נסרים דקים שע"י החיבור רואין אותה כנסר רחב ד'.

אך באמת כאן לכ"ע לא שייך גזירת נסר כמפורש במתני' יט: שמסככין במחצלת קנים גדולה עשויה לסיכוך, ובשו"ע תרכ"ט סעיף ו' דבעשויה לסיכוך מסככים בו (וכתב הרמ"א דבמקום שעושים מהן תקרה אסורה), והיינו משום שעל קנים לא גזרו כלל, דאין רגילות לעשות בהם תקרה. וכ"ה בריטב"א יד: ובשם רבו הרא"ה דמסככין בקנים קשורין וסדורין זה בזה ואין בהם משום חבילה. ומקורו בחי' הרא"ה שם. [ולא דנו אלא אם יש בו גזירת חבילה ולא מצד גזירת נסר כלל, וכמשנ"ת דבקנים לא שייך כלל גזירת נסר]. ואף למש"כ הר"ן יד: בסוגיא דב"מ קז: דהעושים תקרה מקנים מחברים וקושרים אותם ללוח רחב, מסיק שם הר"ן דלא גזרו במה שדרך לסכך בו כקנים, ומשמע אף בקנים קשורים אלו, ורק בנסרים ד' שדרך כך לעשות מהם תקרה גזרו עיי"ש, ובכלל אין דברי הר"ן קושרים לגזירת תקרה בקנים, ודן רק אם דרך לעשות תקרה מנסרים שיש בהם פחות מד', וע"ז הביא דיש עושין מקנים, אבל גזירת נסר ודאי של"ג בקנים, שדרכם שאין בהם ד' וגם אין בהם תיקון והיקצוץ כלל, דהרי לכל היותר יהיו בקנה אחד רחב ד', ובודאי מותר לסכך בקנה או בענף דקל רחב ד'. ועי' בתוספתא פ"א ה"ד "סיככה בקנים ודוקרנים אע"פ שדיבקן זל"ז כשרה", ג' הגר"א וכיו"ב גי' הראב"ה אע"פ "מדביקן" זל"ז כשרה. ודלא כפי' המנה"ב שם. וכיוצ"ב כ' הריטב"א שם דלא גזרו בהם הואיל ורגילים לסכך בהם, שא"כ היו אוסרים בכל המשך בעמוד הבא

שו"ת המשמר

ב

שאלה: בדרכי משה בשם המהרי"ל בסי' תרלט כ' הרוצה לדבר שמועות עם חבריו ידבר בסוכה כלל של דבר כל דבר שרגיל לעשות בביתו יעשה בסוכה וכן פסק במ"ב ס"ק ב' דכל מה שרוצה לספר עם חבריו יספר בסוכה. האם לפי"ז מותר לדבר כל שיחת חולין שהיא בסוכה הרי הפליגו בספרים בקדושת הסוכה ואיך יתכן לדבר שם כל דיבורי חולין שמדבר בביתו.

וכן לגבי עישון סיגריות בסוכה האם כיון שעושה כך בביתו מותר גם בסוכה.

תשובה: כ' הפו' בשם השל"ה דקדושת הסוכה קדושתה גדולה מאוד לפיכך ראוי למעט בה בדיבורי חולין ולדבר בה כי אם דברי תורה וקדושה. ומ"מ כ' הביכוי"ע דאם נצרך לדבר מענייני עסקים או שצריך לדבר דברי חול עם חבריו ישוחח בסוכה ולא בביתו דהרי ממצות הסוכה הוא שיחה וטיול כדרכו בביתו. ובמטה אפרים (סוף הל' סוכה) כ' דהיושב עם בני ביתו אם אינו חסיד מופלג לא ישב שם בתענית דיבור שאי"ז כעין תדורו ולא מצות שמחת יו"ט אך הכל לפי מה שהוא אדם ועיקר הזהירות משחוק וקלות ראש וליצנות. ובביכוי"ע שם כ' דלכן יש להזהר בימי הסוכות שימים אלו מיוחדים לעסוק בתורה ובמצוות ובשמחה של מצוה ולא בשחוק וקלות ראש ודברים בטלים דאל"כ יתחלל קדושת הסוכה דבלא"ה צריך לילך לסוכה ועי' בהל' חג בחג סוכה פי"ג ה"ח.

ועל מה ששאלתם לגבי עישון בסוכה פשוט שמי שדרכו לעשן ליישב דעתו צריך לעשות כן בסוכה דבכלל טיול בסוכה הוא [דטויל בסוכה היינו לנוח וליישב דעתו] רק שלאחר העישון יפנה המאפרה כדין כלי אכילה אחר אכילה ואין להכניס כלל מאפרה של חרס לסוכה ועי' בספרנו שם הערה 1.

הדבר נראה שלא שייך כאן גזירת חבילה שאינו דומה לחבילה שהוא דבר העומד להניחו לייבש ומשום גזירת תעשה ולמ"ה, משא"כ מחצלת שאין דרך להניחם לייבש כך כלל, אלא זהו עיקר שימושה, וכ"כ במועדים וזמנים ח"ו סי' ע"א שלא שייך בזה גזירת החבילה רק בחבילה שנעשה לייבש ע"ש. וכ"ה בריטב"א יג: וברא"ה שם דמסככין בקנים הסדורים וקשורים זה לזה ואין בהם משום חבילה, ע"ש. גם לפירש"י סוכה יג: גבי צריפא דאורבני דיש בו משום חבילה, עי' בב"ח סי' תרכ"ט דעל כרחק ממה שהמחצלות אין בהם משום חבילה מוכח כפי' הר"ן ורא"ז שם, וכבר כ' בבית השואבה לתמוה על הב"ח דודאי מחצלות מותר אף לפירש"י, ורק בצריפא דאורבני גזר הואיל ובצד א' אינה ארוגה ומיחזי כחבילה ושם חבילה עליו, משא"כ מחצלת שהיא ארוגה מב' הצדדים, אין עליהם שם חבילה, גם שמעתי מהגרי"ש אלישיב (שליט"א) [צ"ל] דעל כרחק שאני בצריפא דאורבני שלא נעשה לקיום אלא באופן עראי [ועי' עירובין נה: וברש"י שם] ומתירין אותו אח"כ ומשתמשין בערבות אבל מחצלות שנעשו לקיום וכך שימושם, פשוט שלא שייך בהם גזירת חבילה כדמוכח מכל הפו'.

גזירת תקרה:

גם לא שייך בה גזירת תקרה למש"כ ברמ"א דאין לסכך במחצלת במקום שנהגו לעשות בהן תקרה, לא מיבעיא במקומותינו שאין משתמשין בהן כלל כתקרה, אלא אפילו אם במקום עשייתן משתמשין בהם לתקרה, הואיל ובמקומותינו אין משתמשים בהם לתקרה וכדמשמע בכלבו וברמ"א תרכ"ט ס"ז שהדבר בתלוי במקום שנהגו לקבוע בה תשמיש תקרה. ומכל שכן ששמעתי שאף במקום עשיית מחצלות אלו אין תשמישן לתקרת בית רק לכעין סוכת הרועים והקייצים ולא למגורים.

מסקנת הדברים:

אחר כל זה, הבאתי המחצלת הנ"ל לפני מרן הגרי"ש אלישיב (שליט"א) [צ"ל], והצעתיו הדברים הנ"ל והורה שהמחצלת כשרה לסיכוך לכתחילה בלא שום פקפוק.

ומ"מ יש להזהיר דמצוי שנותנים הסכך הנ"ל לחוד בלא חיזוק ופעמים שראוי לעוף ברוח מצויה, ולדעת פוסקים יש בו חשש של סוכה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה. [וי"א שכל חסרון זה הוא רק בדפנות ולא בסכך שכולו עראי] לפיכך יש ליתן על גביו קרש או לקשור קרשים בצידי הסכך שיכבדו באופן שלא יהא ראוי לעוף ברוח מצויה. [וכל שעומד ברוח מצויה שפיר דמי, אע"פ שאינו עומד ברוח שאינו מצויה].

עצים וקנים, ורק בנסרים גזרו ע"ש. וכ"ה להדיא בריטב"א יד: ורא"ה שם דמסככין בקנים הסדורים וקשורים זב"ז, ולא דנו כלל מצד גזירת נסר, ע"ש. וכ"כ בתשו' אמרי יוסף ס' מ"ג אחר שנתקשה משו"ע ורמ"א הנ"ל דמחצלת קנים שיפה קש וגמי העשויה לסיכוך מסככים בה ואף שיש בה ד' טפחים בצירוף, וביאר שזהו רק במה שמבואר בשו"ע שם במחצלות קנים קש וגמי שדרך לסכך בהן, משא"כ בקנים של עץ פשוט (הנדון שם בעצם עגולים שמחברים אותם במסמרים ללוח) שייך גזירת נסר ואסור ביש ככולן ד' טפחים בצירוף עיי"ש, הרי דבקנים רבים אלו דמיירי בהם השו"ע לא שייך גזירת נסר אא"כ במקום שעושין מהם תקרה ומשום גזירת תקרה. וזה אף שמחמיר האמרי יוסף כהחיי"א (כלל קמ"ו סל"א) שאריגת נסרים דקים מחברת אותם לנסר א', וכשיש בו ד"ט אסור. וכ"ז אי נימא דבחיבור כמחצלת חשוב לעשות כנסר רחב ד', ועכצ"ל לפי"ז דקנים שאני וכו', וכל שכן להאבני נזר ס' תמ"ג אות ה' שבאריגה לא שייך כלל גזירת נסר. שלדבריו מש"כ כהשואל בתשו' הרשב"א (ח"א סי' ר"ג) להחמיר בזה, זהו רק בטבלא שתקועים בה נסרים במסמרים או דבק ולא במעשה אריגה כמחצלת, ולשיטתו בקנים בכה"ג שתקועים בטבלא י"ל דגזרו כמו בנסרים, אך במחצלת על כרחק לא גזרו וכו'. וראה מש"כ בזה בהל' חג בחג סוכה עמ' קמ"ט להוכיח כשיטה זו, ועכ"פ הדין מפורש במשנה וטוש"ע הנ"ל דמחצלת זו כשרה לסיכוך לכתחילה, בלא חשש גזירת נסר.

ההידור במחצלת זו:

וגם יש הידור גדול במחצלת זו שהחוט המחבר את הקנים עשוי מסיב מצחי כמות שהוא בלא שום עיבוד ואין בו חשש מעמיד במק"ט או בפסול לסיכוך משום שינוי צורה שנראה שאינו מגידולי קרקע, וכמפורש בירושלמי פ"א ה"ה בחבילים של סיב מסככין בהן וכמ"ש הרמב"ם פ"ה ה"ד שצורתן עומדת וכ"כ בשו"ע סי' תרכ"ט ס"ה. וכ"ז אינו ענין כלל לפשתן דדייק ולא נפיץ, [דכ' במ"ב שם סקי"א לגבי סכך עצמו דאין להקל בזה רק במקום הדחק] דדייק היינו שנדוך במכתשת כמ"ש רש"י יב: ד"ה שמא, וברש"י חולין נא: דהיינו הפשתן החבוט, ובערוך ערך דק ע"ש דהיינו החביטה במקל, וכ"ז משום שקרוב לקבל טומאה או שאין צורתו עומדת, אבל קילוף הקליפה ואסיפת החבל כמות שהוא הוי ממש דין מסככין בחבילים וז"פ, והאריכות למותר.

גזירת חבילה:

וכמו כן אין בה משום גזירת חבילה אף אם היו בה כ"ה קנים יחד. וכמ"ש הרי"ז בשל"ט ג' ו. ברי"ף) שעיקר הגזירה רק בדבר העשוי לטלטל ולא יצטרך לטלטל א' א', משא"כ בהני שעיקר חיבורם להתקיים כן, וכן הוא סתימת כל הפוסקים שסתמו במחצלות קנים וכדו' שכשרה ואל הזכירו שלא יהא כ"ה קנים, וגם בעיקר

הטעם בהזכרת הנשמות ונתינת הצדקה בו

היכן מצינו שהמתים צריכים כפרה ביום הכפורים הרי כבר נידונו במיתתם? וגם איך פועל נתינת הצדקה של החיים עבור המתים?

ולכן דרשו חז"ל דבר זה מהנאמר גבי עגלה ערופה, אשר פדית שצריכים כפרה עד יוצאי מצרים, והיינו שאם החיים צריכים כפרה, הרי המתים שהם אבותיהם שהשאירו פירות אלו שעל ידם נעשית הרציחה ביניהם אף הם צריכים כפרה עד יוצאי מצרים, שהן דור המדבר אבות אבותיהם והכל נחשב לפירותיהם. וז"ש שכפרת עגלה ערופה מכפרת גם על המתים שיצא מבניהם פירות אלו כשם שמכפרת על החיים.

עניין נתינת הצדקה:

ודאיתנא להכי הרי מבואר היטב גם נתינת צדקה עבור המתים ע"י צאצאיהם דוקא. וכ"ה לשון רבינו בחיי ס"פ שופטים [בענין עגלה ערופה שם]: "כפר לעמך דרשו בפסיקתא אלו החיים שמתכפרים בממונם, אשר פדית אלו המתים שמתכפרים בממון החיים, ולמדנו מזה שההקדשות שנוהגין החיים להקדישם בעד המתים שיש להם תועלת למתים וכל שכן אם הבן מקדיש בעד אביו שהוא זכות לאביו בהיות הבן אוכל פירותיו והוא הדין לאומר בשבילו קדיש או שום ברכה בביהכנ"ס בצבור", עכ"ל. הרי שהצדקה שנותן בנו היא חשובה כפירות המת, שהחי אוכל מהן ומהם הבן נותן צדקה, וכן כל אמירת קדיש עבור המת ע"י בנו שהוא פרי המת, או לאומר בשבילו שבזכות המת נגרם שהחי יאמר קדיש או ברכה בצבור כ"ז מועיל למת שהן הן פירותיו כאן בעוה"ז. וזוהי הצדקה שנותנין הצאצאים דוקא ביוהכ"פ שאז צריכים הם כפרה, ובזה נחשב שיש להם כאן פירות שעל ידם נגרמת זכות צדקה ביוהכ"פ ובזה מועיל להם לכפרה, ונותנין להם שכר כאילו אף הם עשו כן כלשון הר"מ הג"ל. ולכן כ' הרוקח שיש בזה תנאי שיהיה לבו טוב ויטעים לכך שאם היה בחייו היה לו עכ"פ רצון טוב ליתן, שבלא"ה לא נחשב לו כאילו נתן ושוב אין מועלת הצדקה שהן פירותיו עבורו.

עניין כפרת המתים ביוהכ"פ בכל שנה:

אמנם גם מפורשת היא בראש השנה לב: "אמרו מלה"ש לפני הקב"ה מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך ברה"ש וביוהכ"פ אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה", ולהדיא שספרי מתים פתוחים לפני השי"ת ברה"ש. וכ"ה גם שם טז: ג' ספרים נפתחים ברה"ש א' של רשעים גמורים וא' של צדיקים גמורים וא' של בינונים צדיקים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים כו' בינונים תלויים ועומדים מרה"ש עד יוהכ"פ זכו נכתבין לחיים כו', וכ' שם התוס' וש"ר ז"ל, דהא דקאמר לחיים מיירי בחיי עולם הבא ולמיתה מיירי בגיהנם, ועכ"פ הרי מפורש שדין עוה"ב והגיהנם הוא ברה"ש ויוהכ"פ, וזהו ספרי מתים פתוחין לפניו. וזכורני שכבר עמד בזה רבינו הגר"ח מוולוז'ין וצ"ל בדרשתו הידועה.

והענין כך הוא, שכל פעולות האדם הן לטובה הן לרעה, הרי אוכל פירותיהם בעוה"ז, בין בחייו בין במותו, וכדכתיב "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", שכל מצוה שאדם עושה הרי היא קיימת עם פירותיה אף לאחר מותו, שהכל קיים הוא בעולם, בין בזיכוי הרבים, כל מה שע"י מעשיו נעשות פעולות טובות בעולם הרי הקרן קיימת בעוה"ז. וכ"ה לשון הרמב"ם ז"ל בפיה"מ פ"א בפאה מ"א: "וכשיעשה האדם המצוות התלויות בתועלת בני האדם וע"ז כמו כן תחשב לו לצדקה לעוה"ב לפי שעשה המצוות וימצא טובה בעוה"ז בעבור שנהג מנהג טוב בין בני האדם כי כשינהג המנהג הזה ינהגו אחרים כמנהגו יקבל כמו כן שכר מהענין ההוא", עכ"ל. וזהו הדין שספרי מתים פתוחין ברה"ש ויוהכ"פ לדונם כפי מעלליהם ופירותיהם הקיימין כעת בעוה"ז, בין לחיים לקבל עליהם שכר בגן עדן, ובין חלילה למי שהשאיר פירות באושים ומחמת כן נעשות פעולות רעות בעוה"ז, הכל הוא לחובתו. וע"ז הוא שאמרו מתים צריכים כפרה ביוהכ"פ, הואיל ואז ספרי מתים פתוחין לפניו לדונם לזכות או לחובה.

כתב בשו"ע סי' תרכ"א ס"ו: "נהגו לידור צדקות ביוהכ"פ בעד המתים, וכ' ברמ"א: ומזכירין נשמותיהם דהמתים ג"כ יש להם כפרה ביום הכפורים". והנה ב' חידושים מבואר כאן, א' דהצדקה שעושין החיים מועיל עבור המתים, ונחשב להם לזכות. ב' הזכרת נשמות ובקשה עבורם דהמתים יש להם כפרה ביוהכ"פ.

ומקור הדברים בב"י שם, וב' טעמים מצינו שם. א' "כ' המרדכי מה שהורגלו לדור צדקה ביוהכ"פ עבור המתים יש להביא ראיה מספרא דתניא בפר' עגלה ערופה כפר לעמך ישראל אלו החיים, אשר פדית אלו המתים, מלמד שהמתים צריכים כפרה". ב' "כ' הרוקח מה שפוסקין צדקה עבור המתים ביוהכ"פ יש אסמכתא בכתוב ס"פ תצוה הכפורים אחת בשנה יכפר וסמיך ליה ונתנו איש כופר נפשו לה, ומה מועיל למת שהרי נותן צדקה בעבורו אלא ד' בוחן לבות החיים והמתים אם אותו המת בחיים היה נותן צדקה ואם היה עני אותו המת אך לבו בטוב והיה נותן אם היה לו אז תועיל לו קצת כי החי יכול לבקש להקל דין המת כדוד על אבשלום כו' אבל אם נתן בעבור רשע אינו מועיל, ונותנים לכבוד המתים שהצדיקים מליצים על צאצאיהם" עכ"ל.

הרי שיש כאן ב' טעמים שהם אחד. א' טעם המרדכי שהמתים צריכים כפרה, אך לא ביאר המרדכי איך באמת מועיל הצדקה עבור המתים, ולזה ביאר הרוקח הטעם שאנו דנין אם היה חי היה נותן או שעכ"פ לבו בטוב ואז מועיל בקשת החי עליו, ולכן באמת סיים הרמ"א שאף מזכירין נשמותיהם שהמתים צריכים כפרה, והיינו אף בלא צדקה אם המת היה לבו בטוב, וכמוש"כ הרוקח שהחי יכול לבקש להקל דין אמת.

אך באמת ענין זה לא נתבאר כל הצורך. א' מה שהמתים צריכים כפרה שדבר זה נלמד מעגלה ערופה, וגם צ"ב ענין כפרת עגלה ערופה לזה, וגם היכן מצינו שהמתים צריכים כפרה ביום הכפורים, גם איך מצטרף נתינת הצדקה של החיים עבור המתים.

פניני המשמר

מנהג אכילת ראש כבש בליל ר"ה

הזה צריך שיהא קרבן להשם יתברך, ולכן מבקשים שנהיה לראש שהקרבן להשי"ת יהיה מן המובחר, אבל הכונה בזה צריכה שתהיה לקרבן לד' כמו בעקידת יצחק, נמצא שמנהג זה חד הוא אלאכול דוקא ראש של כבש. מיהו כ' הפו' שאינו מעכב באין לו ראש כבש ויאכל של שאר בהמות עופות ודגים, ובלבד שיכוין עכ"פ לש"ש, אבל אכילת בשר כבש בראה"ש לא מצינו.

ונראה דיש להבין מה ענין זכר לאילו של יצחק בסימני רה"ש, דהא הסימנים הם על להבא או עכ"פ לעורר לתשובה, ולא לזכרון ולכפרה על לשעבר. ואמנם נראה שנהגו כן, משום דכשאוכלים לסימן לראש ולא לזנב, עלולין לחשוב שראש הוא מטרה בפנ"י והלא הרבה הוזהרנו בתוה"ק על גאות ורם לבבך ושכחת וגו', וכבר אמרו הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים, ולזה תקנו שיהיה ראש זה ראש של כבש להזכיר אילו של יצחק, ור"ל שהראש

כתב בשו"ע תקפ"ג ס"ג "אוכלים ראש של כבש לומר שנהיה לראש ולא לזנב וזכר לאילו של יצחק". ועי' בבית הגר"א ז"ל דהם ב' דברים ראש משום ראש ולא לזנב, וכבש הוא זכר לאילו של יצחק. וצ"ב דא"כ הו' ב' דינים נפרדים, והיה לשו"ע לבאר שיש לאכול ראש ואף של שאר בהמות ועופות ודגים, ולאכול נמי בשר כבש זכר לאילו של יצחק, ושיכול לקיים שניהם כא' בראש של כבש, ומי שאין לו ראש כבש יוכל לאכול ראש דגים ובשר כבש.

אגרת חיזוק מרבינו שליט"א*

אחד מיני אלף [באותו מלאך] יאמר
פדעוהו מרדת שחת מצאתי כופר.

ובזה אפיל תחינתי לפני קוני ית"ש
שע"י בירור מצוה והלכה זו, נזכה
באמת לקיום מצוה זו כראוי' באהבה
לשם שמים, ובשמחה שזהו עיקר
תכליתה כדכתיב בה "ושמחתם
לפני ד'" [ושלא יפול הלב למי שלא
זכה להשיג אתרוג או לולב מהודר
כשאיפתו כי אין מקום לזה כלל
ובפרט במצוה זו שזהו פגם בעצם
המצוה, אלא אדרבה השמחה גדולה
בעצם המצוה הגדולה לקיימה
בנטילת ד' מינים לפניו ית', ואם
משום שמה יראו ויאמרו כו', אדרבא
לפום צערא אגרא, ואם משום חסרון
ההדור לפניו ית', ואטו משום כך
יגרע ממנו עיקר שמחת המצוה
בשעתה וקיומה, יבדוק אדם בנפשו
אם כך מצטער הוא בתפלין ומזוזה
שאינן מהודרים כשאיפתו, ואין
הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו כל
שעשה בהשתדלות הראויה ובחובת
ההדור שנאמרה בפוסקים]. ומצוה
גוררת מצוה שע"ז נזכה ללמוד
ולברר היטב כל דקדוקי המצוות
ולקיימן כראוי לש"ש שיעלו
לרצון לפניו יתברך, ונזכה לתכלית
הכתובה בפס' "ועתה ישראל מה ד'
אלקיך שואל מעמך כי אם לגו",
וכמ"ש החסיד הרמח"ל בהקדמתו
למסילת ישרים, בחמשת חלקי
שלימות העבודה שנאמרו בפסוק
זה, ואשר "שמירת כל המצוות כולן
בכל דקדוקיהן ותנאיהן" [כלשונו]
הוא החלק שנאמר בסופו "לשמור
את מצוות ד' ואת חקותיו", ובזכות
זה נזכה לשאר הדברים האמורים
שם "כי אם ליראה וגו' וללכת בכל
דרכיו, ולאהבה אותו, ולעבוד את ד'
וגו' בכל לבבך ובכך נפשך", שהם ד'
חלקי שלימות העבודה האחרים כפי
שביאר הרמח"ל שם, וזוהי תכלית
החכמה תשובה ומעשים טובים."

הכותב בחודש הרחמים והסליחות,
ומצפה לרחמיו יתברך
משה מרדכי קארפ

אודה ד' בכל לבב בסוד ישרים
ועדה, על כל חסדיו אשר גמלני
ומאפלה לאורה הוציאני, ומצוף
אמריו הטעמיני, ומיושבני בית
המדרש שמני, ובאשר ימי חלד
מעוטים עלי ארץ, נתתי אל לבי
במה אזכה לנפשי כי יום פקודה
קרוב הוא ובו יבואו כל מעשי אנוש
בחשבון, עמוק עמוק מי ימצאנו.
ואמרתיו אולי אזכה לעצמי בבירור
מקחה של תורה, דבר ד' זו הלכה,
אשר רק היא אגוני ומצלה בעידנה
ושלא בעידנה, ואמרתיו להעלותם
על ספר להגדיל תורה ולהאדירה,
ולזכות עוד לעצמי ע"י אחרים,
ועל אף שהמלאכה נראית מתחילה
גדולה ועצומה, אך הלא כן לימדנו
חז"ל לא עליך המלאכה לגמור,
ונשאני לבי לקרבה אל המלאכה,
והנה היום הלכה אחת ולמחר הלכה
אחרת, עד אשר קובץ על יד ירבה,
ותהלה להשי"ת אף זיכני לברך על
המוגמר, ועל כן גדול יום זה שזכיתי
לראות בו ברכה בעמלי. ואף שמנחה
דלה היא, הלא גם לדל אמרה תורה
ואם דל הוא ואין ידו משגת, כי
אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד
שיכוין לבו לשמים. אך דא עקא שגם
כונה זו היא בעוכרי, כי שמה יש כאן
כונה להתפאר, ואזי אין המנחה
רצויה חלילה. אך זאת נחמתי, כי
באמת אין כאן במה להתפאר, באשר
עיקר הדברים ידועים לכל בר בי רב,
ובפרט בזמננו שכבר יצאו ספרים
רבים וטובים מזה בהלכות אלו, ואין
כאן אלא עוד תועלת חזרה כלקוטי
בתר לקוטי, ושמה ימצא כאן דבר
חידוש אמיתי אחד בספר שנאמר
לש"ש, אשר יציל על כל הספר,
אשר ודאי לא דבר ריק הוא וגדול
מאד ערכו, אך אטו יתפאר המלקט
האחרון את גרגיר החיטה שעדין
נשאר בשדה, הלא יעיד זה לאחרים
רק על עצלותו ודלותו, ומכל מקום
הלא לעצמו הרי זכה במה שמצא,
ובודאי אין לו להפקיר ולזלזל
בגרגיר זה, ולכן אל מנעתי עצמי
מלהדפיס הספר, באשר אולי אזכה
בו לעצמי ע"י אחרים ואף מלאך

שו"ת המשמר

ג

שאלה: חבלי כביסה או רשתות ברזל וסורגים הבולטים
מעל הסוכה האם מותר לישב תחתם?

תשובה: אם אין בגוף החבלים והברזלים רוחב ארבעה
טפחים אע"פ שאין בין חבל לחבירו ג' טפחים אין
פוסלין הסכך שתחתיהם ומותר לישב שם וכן דעת
מורן הגרי"ש אלישיב דאין לחלוק על כך עם שכנע
וא"א לחייבם להוריד למי שרוצה להחמיר ע"ע. ומ"מ
הרוצה להחמיר יש לו עיצה לזה ליתן סכך כשר כגון
נסר או קנה לשם צל בין החבלים והברזלים דבדבר
ממשי המפסיק לא אמרי' לבד. (ועי' בהל' חב"ח סוכה פ"ט
ה"ט שהארנו בזה).

מודעה רבה לאורייתא

הננו להודיע לציבור בני התורה
שבעז"ה שיעורו המרכזי בהלכה ובאגדה של

מרן הגאון האדיר

רבי

משה מרדכי
קארפ

שליט"א

גאב"ד הגבעה הצפונית

יתקיים ביום שישי

ד' דחזה"מ סוכות תשפ"ו

בשעה 12.45 בצהריים

בהיכל ביהמ"ד הגדול

רח' ח"ה 6 מודיעין עילית